

אין צורך לעמוד על כל הסעיפים. נקח למשל את התקציב להחזקת בתי-ספר בישובי העולים. משרד החינוך עשה פה חישוב מוקדם ואומר, שלאחר שהוא גובה 729,000 ל"י הרי הוא מצמצם מתוך חרדה רבה. המעבר הזה, מ-729,000 ל"י ל-545,000 ל"י, מתוך ציון שמפחיתים 155-184 אלף ל"י מתוך חרדה רבה, איננו משכנע שאפשר לסדר את החינוך בישובי העולים בקיצוץ נוסף. ונשאלת השאלה: כיצד יוסדר החינוך בישובי העולים?

א. חושי: מה בנוגע למעברות?

י. גורי: מעברה היא רק פורמציה חדשה, שהיא גלגול של מחנה. לפי העני, הערכת משרד החינוך היא קוב-סרטיבית, אבל אם אני עומד על בסיס של הערכה זו, הרי חסר סכום של 200,000 ל"י. המשרד לחינוך קיצץ את ההקצבה לרשויות המקומיות ב-100,000 ל"י, אבל לא זו בלבד. בתוך הסכום של 1,400,000 ל"י הוא הכניס ארבעה סכומים המסתכמים, כך נדמה לי, בסכום כולל של למעלה מ-100,000 ל"י נוספות. העניין הוא ששום מאד.

המשרד לחינוך מכניס 48,000 ל"י למס-מקביל לקופת-חולים ולקופת פנסיה. זה בחלק אחד של התקציב, אולם בחלק השני אלא הרי זה שוב סכום של 75,400 ל"י, פיש לנו סכום אלא קרוב ל-116,000 ל"י. פירוש הדבר שלמעשה מורידים לא 100,000 ל"י אלא 216,000 ל"י מן ההקצבה לרשויות המקומיות. בכל הדיונים חשבנו שחובות לרשויות המקומיות בסך 1,500,000 ל"י, ולא נאמר שבתוך הסכום הזה בכללים דברים שחשבנו שיכוסו על-ידי דברים אחרים.

אליבא דמר זגני יש גם-כן קיצוץ של 160,000 ל"י. נשאלת השאלה: כיצד תוכלנה הרשויות המקומיות - לאחר שגדל מספרן ולאחר שעומדים להעביר חלק מבתי-הספר לעולים שהיו מוחזקים על-ידי תקציב המדינה לישובים הללו, מתוך הנחה שיצטרכו לתת להם את המסוימום של הקצבה, 80% - 75 של משכורת המורים, ופירוש הדבר שזה מוכרח להיות על חשבון ישובים אחרים - נשאלת השאלה: כיצד הדבר הזה יסודר. אם אני רוצה להחריף את הנוסחה, אני יכול להגיד שאפשר לצמצם את התקציב עוד יותר, על-ידי זה שיעבירו ויטילו יותר על הרשויות המקומיות, אבל דבר זה מוחנה בקיום שיטת מסים אחרת ושונה מזו שקיימת עכשיו.

כשאני לעצמי - ופה יכולים להיות חילוקי-דעות ביני לבין ארשויות מקומיות אחרות - אני יכול לומר שהדבר אפשרי בתנאי אחד: אילו נתאפשרה ריפורמה יסודית של הרשויות המקומיות, הייתי יכול להגיד שבשיטת מסים אחרת אפשר להסכים שתוטל מעמסה יותר גדולה עליהן. אם חסר התנאי הזה, שהוא התנאי שלנו, אני מגיע לידי מסקנה שאין בשום פנים להעמיס עומס כזה על הרשויות המקומיות, כי הן לא תוכלנה לעמוד בו.

כרגע, ישנו בצמצום תקציב המספרד להחזקת גני הילדים. בביאורים נאמר, שתקציב זה בנוי על יסוד הנחה שתישלל כל הקצבה לגני ילדים בגיל ארבע. פירוש הדבר - סגירתם בחלקם הגדול. בתש"י חלקנו תמיכות לגני ילדים בשיעור של 160,000 ל"י, ומזה אין תחת ידי חשבון מדויק כיצד זה התחלק בין גיל 5 לבין גיל 4, אבל לא תהיה זו טעות אם נאמר שהסכום מתחלק מחצית על מחצית. בלי שמץ של הגזמה אפשר לומר שגני ילדים נפתחים כמעט יום יום, והם מוחזקים על-ידי גופים צבוריים - וויצ"ו, ארגון אמהות עובדות ועוד ארגונים. ארגונים אלה מקיימים את הגנים מתוך מאמצים גדולים, ומתוך גרעונות. כיצד אפשר להעלות על הדעת שנשלול את התמיכה מגיל 4; הריא פירוש הדבר שתלק גדול מהגנים האלה צריכים להיסגר.

אני חושב שהתקציב לביצוע חוק חינוך חובה לנערים עובדים, בנוי גם כן באופן קונסרבטיבי, מתוך הנחה שהנערים אינם באים להירשם. אבל, לפי החוק נצטרך לבקוט נגד אלה שאינם באים להירשם באמצעים מתאימים, ונצטרך להכניס למעגל לימוד חובה אלפי נערים עובדים. לפי דעתי, התקציב הזה בנוי מתוך קימוצים.

מספיק שאסכם את ארבע הנקודות הללו בכדי שנוכל להגיע לידי מסקנה, שזוהי אילוזיה לחשוב שאפשר לקיים את החינוך במסגרת הזאת של התקציב - ועוד לא נגעתי בשאלת משכורת המורים. אף אם נניח שההצעה שמציעה הממשלה למורים תתקבל על-ידם - וייתכן שיצטרכו עוד ללכת לאיזו פשרה - אבל גם אם אני מקבל את הפשרה הזו, זוהי תוספת של כמה אלפי לירות שמתחלקת סחצית במחצית בין הרשויות המקומיות לבין הממשלה. כמו כן אפשר לקחת אחר-כך בחשבון את שאלת העלאת משכורת הגננות.

זוהי אילוזיה, לפי דעתי, לחשוב שכך יסודר תקציב החינוך. ואמרתיו כבר: אם חושבים שאפשר להעביר את כל המעמסה הזאת לרשויות המקומיות - נחא. לדעתי, הדבר אי-אפשרי וכיחוד בשיטת המסים הקיימת.

מתוך כך אני מציע לוועדת הכספים, לבחון היטב את הענין מחדש, ואז, לאחר בדיקה מדוקדקת, היא תהיה מוכרחה להגיע לכלל מסקנה שאין פשום פנים לבצע את חוק חינוך חובה לפי התקציב הזה.

היו"ר י. אפרתי: אנחא מבין שאנחנו מבדילים פה בענין משכורת המורים ואיננו מדברים על כך.

י. גורי: אני תמה לשמוע שהדבר לא הובא לידיעתה של ועדת הכספים, אינני יכול להעלות על הדעת שועדת הכספים, שדנה בתקציב, לא הביאה בחשבון מה הן תביעות משרד החינוך.

היו"ר י. אפרתי: ועדת הכספים מקבלת את תקציב הממשלה.

י. גורי: הממשלה הגישה תקציב לוועדת הכספים, ותקציב זה הסתכם בסכום של 2,288,000 ל"י בחלק הנוגע לחינוך. תביעת הממשלה הזאת היא, להגדיל את התקציב הזה בחצי מיליון ל"י, למטרות הבאות: חסר סכום של 184,000 ל"י. לפי החישובים צורפה מעמסה לתקציב הרשויות המקומיות, בגלל ישובי עולים שיש להחזיקם - לפי גירסה אחת 160,000 ל"י ולפי גירסתי 260,000 ל"י. כמו כן יש להחזיר סכום של 200,000 ל"י להחזקת כיתות בגני ילדים בגיל 4. בענין זה אני כפי הנראה מחולק בדעות עם שאר חברי במשלחם, משום שהם אינם מסתפקים בחצי מיליון ל"י כתוספת.

מלבד זאת אנחנו דורשים להחזיר את 120,000 ל"י לתקציב התרבות, שכוסה תחילה על-ידי הסוכנות היהודית, ולאחרונה נתקבלה ידיעה ברורה שהסוכנות איננה משתתפת יותר בתקציב הזה.

ע. אסף: אני לא אגע בדברים שנגע בהם מר גורי, ואשר בהם אני מצטרף אליו. אני רוצה לעמוד על שתי נקודות נוספות הנוגעות, לדעתי, להתיישבות החקלאית באופן מיוחד.

הנקודה הראשונה, שהיו"ר אמנם אמר שלא נדון בה, אבל אינני חושב שיהיה דיון נוסף בתקציב מלבד מה שייקבע עכשיו - וזו שאלת התוספת למשכורת, שמתבטאת באופן כולל בסכום של מיליון ל"י; אבל באופן קונקרטי לכל מקום ומקום, לכל רשות מקומית - אם נקח בחשבון שההתחייבות היא ל-15 חדשים ולא ל-12 חדשים - הרי שבתקציב של כל מקום הדבר מתבטא בתוספת של כ-18% מתקציב החינוך.

אני רוצה להסב תשומת לב חברי הוועדה לעובדה, שזה שנה וחצי שיש עליה הולכת וגדלה; הוצאות הייצור גדלות, וקיימת דרישה של העלאת המחירים. המספרים האלה נמשק החקלאי, הולכים ומחריפים מיום ליום. תקציב החינוך מהווה ככל נקודה 70% של ההוצאות הצבוריות; כלומר, זהו הסעיף העיקרי והקובע ביותר, והתפתחות זו תתבטא באופן חמור מאד בתקציב המשקים.

יש גידול מסויים בהתיישבות, אבל יש מספר ניכר של משקים הגדלים עכשיו פי שתיים, ולפעמים אפילו יותר מזה, בגלל קליטת עולים חדשים. במידה שיש מקום שנמצאות בו 80 - 70 יחידות, והוא מוסיף

עוד 10 או 20 יחידות, זה לא מעלה שום בעיה; אבל במקום שהיו 30 יחידות ונוספו עליהן עוד 40 נקודות - כמו שרונה ומקומות אחרים - אין להעלות על הדעת שבית-הספר יקלוט במסגרת שלו את הילדים הנוספים, כי התוספת יותר גדולה מאשר היה קודם. אין להעלות על הדעת שבית-הספר יוכל, - במסגרת האחוזים הנוכחיים של השתתפות מטעם משרד החינוך, אין להעלות על הדעת שהוא יוכל בהכנסו החדש להימצא על אותה דרגה.

לא סכמתי מספרים, כי החומר הובא לידי רק השבוע, אבל ברור לי שבשורת המקומות האלה יש הכרח לבקר גם את הדרגה שלהם. מושב או משק שקבלו קודם 50%, יצטרכו עכשיו לקבל הרבה יותר מזה.

ד. הכהן: לו אפשר היה לתקן את המצב התקציבי של העירייה מסקודות אחרים - ואינני אומר שאי-אפשר לעשות זאת להבא - לא היה זה כל כך פוגע אם ניתנת הקצבה גדולה יותר או לא כל-כך גדולה מהממשלה. אבל צריך שיהיה ברור לממשלה: תקציב העירייה, גביית המסים לא תוכל להשתנות בשנה התקציבית הזאת. ונאמר כבר בישיבה אחרת, שהשתתפו בה חברי ועדת הכספים וחברי ועדת הפנים, ושם הסכמנו פה אחד בנוגע להצעות מסוימות, אולם ההצעות הללו לא נתקבלו. בעובדה יוצא, שלא הסטמאות שנזרקות לחלל האוויר, שאפשר לתקן את שיטת המסים בעיר ושהיא בלתי צודקת, או, אפשר להטיל ולגבות יותר - כל האומרים זאת שוכחים שיש גם ענינים טכניים שונים, שאינם ניתנים לביצוע כבר בשנה הזאת.

תקציב הממשלה מתחיל ב-1 ליוני; תקציב העירייה מתחיל לפני כן. כבר בתחילת חודש מרץ שלחנו הודעות ל-60 אלף משלמי מסים, בדברא מסייהם. נניח שאינני מתחשב במה שיאמרו הפועלים, ואיך הדבר ישפיע על שכר העבודה - וזה ישפיע - אבל, אין אפשרות טכנית לבצע זאת. ודבר זה הוסבר, או הוסבר במידה בלתי מספקת, בוועדת הכספים או בכנסת. אי-אפשר להניח שנוכל להשתמש בכספים מסעיפיים אחרים כדי לסלוא את התקציב ולהגשים את חוק חנוך חובה חנם, כי גם בסעיפיים אחרים אנחנו נמצאים בגרעון.

יש עיריות שיש להן בעיות מיוחדות. מר ספיר אומץ שלסקטור הכללי מצטרפות 30 או 40 יחידות. היחידות האלו עובדות במשקים. בחיפה יש איזורים שיושבים בהם 12 אלף איש, ואני מודה ומתוודה שאינני מכיר אף אזור אחד מהם, כי היה מצב שחצי עיר התרוקנה ובאו תושבים אחרים. כרגע אי-אפשר להגיע אל האנשים האלה. הדבר אולי יהיה אפשרי בעוד שנה או שנתיים, אבל זוהי שנה קובעת לגבי הענין הזה. מבחינה זו אנחנו נמצאים במצב אחר מאשר תל-אביב, שהיו בה קודם 150 אלף תושבים ונוספו אליהם עוד 50 אלף.

הקצבה שמינתן לנו השנה, תהיה פחותה מזו שניתנה בשנה שעברה, וזה לא בא כלל בחשבון. מר רוקח אמר לי אתמול, שלא יפתח את בתי-הספר; אני כן אפתח אותם. ביילתי כאן כמה מהסודות הטכניים האלה, אך נפתח את בתי-הספר, ועוד אינני יודע מה צעש עם דברים שאינם ניתנים להסדר כל כך בקלות.

בחיפה יש 3000 מן הנוער העובד. עד כה באו להירשם לבתי-הספר רק מאה נערים, ואנחנו איננו הולכים לחפש את היתר. יש גן אמהות-עובדות, יש גן וויצ"ו, ואנחנו עושים אותם לגנים נתמכים. יש לנו דרכים שונות, אבל הן אינן מתאימות לביצוע החוק. אנחנו סובלים ממחסור בדירות מתאימות, ומשום כך שלחתי עורכי-דין למקומות שונים, לברר אם אפשר לפנות דירות שונות. יש הצעה ללמד במסגרות, וכמו כן הציעו לעשות נסיונות אחרים בקשר לכך. אבל, כל הדברים האלה אינם ניתנים לביצוע בסכומים הנוכחיים, וביחוד אם יעבירו אלינו בתי-ספר לילדי עולים.

ולמר בן-יהודה אני רוצה לומר: אתם פתחתם בתי-ספר לעולים במחנות; אנחנו בעיר, לא היינו עושים כך. ל-20 ילדי האגודה פתחתם שני בתי-ספר, כי הבנים והבנות אינם לומדים יחד. שמענו כבר בכנסת על ה"חכמה" הזאת, למסור את זה לאינטרסנטים. המפקחים הם אינטרסנטים להיות מפקחים על בתי-ספר לשמונה ילדים.

ברצוני לסכם ולומר, שאם התקציב בשנה שעברה היה 420 אלף ל"י ועכשיו הוא כן 680 אלף ל"י לאחד שהיה בן 840 אלף ל"י, הרי קצתי במקומות שונים. את הילדים אינני מתכוון לדג בשוקי חיפה; לערבים אין החוק ברור, ואינני מבאר אותו בפניהם. אבל, לאחרי רל זאת ישנו הרדל גדול. אם אמרל פחות מאשר רשנה שטררה עיר מאשר

יהיה להגשים את זה? לכן, עלינו לעשות מאמץ ולא להשלוח את עצמנו. עלינו להגשים את החוק עד כמה שניתן, אבל יש גם למצוא כספים לשם כך.

י. ספיר:

הממשלה נמצאת במצב נוח מאד, והיא משאירה את כל הנטל הזה לרשויות המקומיות. גדול העליה שבכנס באופן ישיר ובלתי ישיר לתחום שיפוטן של הרשויות המקומיות האלה, סוג האנשים שהובא לשם בחלוקת העליה, הוא סוג של אנשים בחשלים מבחינה כלכלית ונחשלים מבחינת יצור ונמצאם מבחינות אלו בדרגה הרבה יותר נמוכה מאשר אלה שהלכו למקומות אחרים. אם אפילו תבוא ותוכיח שלמקום פלוני נוספו רק 40% עולים חדשים, הרי הם שקולים כנגד אחוז יותר גדול שקלט משק כלכלי מסויים, מבחינת המעמסה התקציבית.

עובדה היא, שמלבד משכורת המורים, התקציב עלה ביחס עד ל-80% מתקציבי הרשויות המקומיות. באשר לגנים, בין אם הרשות המקומית מחזיקה אותם ובין אם גופים אחרים, הגרעון הוא בהכנסה הגדולה החסרה באופן יחסי. הרי תמיד שלמו 25-30 לירות בגן ילדים צבורי, וזה איננו מאומה. אבל הגרעון גדל פי שלשה, ואת זה יצטרכו לכסות. יוצא איפוא, שהגרעון בתקציבי הרשויות המקומיות בתשי"א לעומת תשי"ב הוא הרבה יותר גדול מכל מספר שמופיע לפניכם היום. אם כך, כיצד ניתן הדבר הזה להסדר?

כל זה מחוץ למשכורת נוספת שאפשר לקחת בחשבון לגבי המורים, ודבר זה עוד לא הובא בחשבון. בעייה זו, כשידובר בה"א, אי-אפשר יהיה להתעלם ממנה. התוספת הנוכחית אין לה מקום. הרשויות המקומיות - ופה יושבים כמה חברים שהשתתפו בכל הדייונים - הם חששו מאד להתפתחות העניינים מבחינה זו, וגם הביאו הצעות לפתרון הבעייה במידה מסויימת, וכל ההצעות האלו נדחו על-ידי האוצר. מה שאנחנו הצענו כדי להקל על הממשלה, האוצר לא קבל. את הפתרון שהציע דוד הכהן אפשר היה לעשות בצורה יותר פשוטה. אפשר היה לחוקק חוק חינוך חובה, ולרמוז לכל אחד: בבקשה, "תצפץ" על החוק; אם לא באת - אל תבוא. ואותו דבר לגבי בני ילדים.

בפתח-תקוה, הרוב הסכריע של הגנים נמצא באחריותנו. האם אני אבוא לוועדה המפקחת על הגנים בפתח-תקוה ואגיד לה, שהחוק הוא אמנם חוק, אבל הם יכולים לקחת שכר-לימוד אחר מזה שנקבע? הגרעון הוא, איפוא, הרבה יותר גדול ממה שנראה כרגע. משום כך אני יכול כרגע לומר זאת, ללא דיון מפורט במספרים - ואת המספרים האלה, אם תדרגמו ללשון המציאות ותביאו בחשבון עוד דבר אחד: פה לקחו בחשבון "רשויות מקומיות בודדות"; פירושו של דבר, שתהייה רשויות מקומיות שאינן בודדות, ובהן יהיה גרעון עוד יותר גדול. יוצא איפוא, שאנחנו נשלה את עצמנו, וה"חור" הגדול הזה ברשויות המקומיות ככלל - אותו אנחנו משאירים כמו שהוא.

יש איפוא מקום להצעה לשדבר זה ייבחו בפרטיו, ובמהירות האפשרית, כדי שנבוא לידי הגדרה מדוייקת של הדברים.

היור' י. אפרתי:

הצעתך היא שונה מהצעת מר גורי?

י. ספיר:

הצעתי היא שונה מהצעתו, כשנבוא למספרים.

י. רוקח:

אני חושב שההודעה לוועדת הכספים, שבת-הספר לא ייפתחו, לא באה משום שאיננו רוצים לפתוח אותם. אתמול הזכיר ראש הממשלה את אביעזר ילין לטובה. אנחנו כבר קבלנו הודעה, שלא יפתחו את בתי-הספר אם לא נשלם את ההפרשים. טוב שמר גורי תיקן את הודעתו לבסוף, וזו הייתה למעשה דעתו בהתייעצות בדבר חצי מיליון הליקות. הוא נגע בארבע נקודות, אבל דבר זה לא מיצה את כל הדברים.

הרשויות המקומיות לא תוכלנה להשתתף בתוספת למשכורת המורים בשום פנים ואופן, ובשום מקום. לדעתי, התוספת שיש לדבר עליה לגבי חמשה-עשר חודש, כולל מורים, גננות ואחיות צבוריות, היא בטכום של מיליון וחצי לירות. אם הממשלה תוסיף מיליון וחצי לירות, כולל תחסי

משכורת למורים, גננות ומדריכים, זה יוכל אולי להביא לידי פתרון השאלה. אבל, אין מקום לחשוב שהרשויות המקומיות תוכלנה להוסיף חצי מן הסכום הזה, ועל הכנסת לדעת שהשאלה לא נפתרה.

אשר לבנינים. פה לא תועלנה שום סנקציות. כל זמן שאין המכשירים המתאימים, לא נוכל לעשות מאומה. אני מבין שהטורים עובדים להיות עובדי המדינה. גם אנחנו, בתור ועדת כספים, צריכים למצוא דרכים לגיוס סיליון וחצי לירות נוספים.

ד"ר ב. בן-יהודה: יש פה עוד נקודות אחדות שלא עמדו עליהן -

איתן בפני התקציב הזה. התקציב שנמצא לפניכם, בנוי על חישובים מדויקים ועל ביסוסים מדויקים, אולם מוגדרים. וועדת הכספים צריכה לדעת מה אנחנו מציינים כאן. ומשום כך אני מבקש, גם בשם שר החינוך, שלא היה רוצה שהדבר ייפגע לוועדת הכספים, ששיקחו בחשבון שהדבר אינו יכול להימשך זמן רב.

תקציב ישובי העולים דורש בכל תוקף, על-יסוד החישובים המסויימים והעניינים ביותר - על יסוד של 28 לירות לילד לשנה, לא יותר - סך 730,000 ל"י. לקחנו את הממוצע של אפריל-אוגוסט, וזהו הסכום הדרוש, ובשום פנים לא אחרת. אנחנו מציעים בתקציב סכום של 545,000 ל"י, מתוך הנחה שנעביר בתי-ספר רבים לרשויות המקומיות. זאת אומרת, לא אנחנו נעביר אותם כלום, בעכו, בבאר-שבע, ביצור, בזרנוגה ועוד מקומות, שבהם נעביר את בתי הספר לרשויות המקומיות החדשות. דבר זה יתן לנו גרעון של 26%. פירושו של דבר, שעלינו להודיע היום לבאר-שבע, למשל, שעליה להחזיק בבתי-הספר כפי שירושלים או תל-אביב עושות, ואנחנו נתן להם 60-70% ממשכורת המורים. עכשיו צריך להודיע דבר זה, ואם לא - לא ייפתחו במקומות האלה בתי-הספר.

הוא הדין לגבי רשויות מקומיות אחרות. אם הדבר יתקל בקשיים, לא יהיה לנו מקורות לכיסוי.

בסיס שני, הוא החינוך הערבי. בשטח החינוך הערבי קל מאוד לעשות את החישוב. אנו יודעים את מספר הילדים, והממוצע שם הוא פחות מ-28 לירות לילד, הרבה פחות, ולא הגדלנו את הבסיס הזה. הוספנו השנה רק 10 לירות לכל מורה, כתוספת משפחה, כי המורים קופחו עד כה בשטח זה, אבל לא הרימו את דרגת המשכורת של המורים הערביים, והיסוד הוא כפי שהיה ביסוד הדרגה הישנה, הקודמת. התקציב בשטח החינוך הערבי, דורש סכום של כ-248,000 ל"י. אנחנו הורדנו בדיוק 15%, מתוך הנחה שאת כל בתי-הספר הערביים נעביר לרשויות המקומיות שלהם. עלינו להגיד היום לנצרת, לשפרעם וכן הלאה, שבתי-הספר מועברים לידיהם. יש לנו כבר רשימה מוכנה בענין זה, והכל כבר מחושב. אבל, דבר זה צריך להיעשות, ומשרד הפנים יידרש לעמוד לימיננו בשני הסקטורים גם יחד.

אם לא נוכל לבצע את שני הדברים האלה, הסוציאליזציה היחידה יהיה, להפחית את מספר השעות בכל בתי-הספר של ישובי העולים ובכל בתי-הספר הערביים.

ביחס לרשויות המקומיות, אני מבקש לשים לב שהחישוב שישנו כאן לפניכם הוא על אבסיס אצאא אצאא זה, שבשנה זו חולקו לרשויות המקומיות הקיימות 1.200,000 ל"י, ובתשי"א יחולק סכום של 1.400,000 ל"י; זאת אומרת, יש תוספת של 200,000 ל"י, המהווים 16%. דבר זה מבוסס על תוספת רגילה בגלל הגידול הטבעי, על תוספת למשכורת המורים - ולא תוספת הדרגה, אלא וותק, תוספת משפחה וכן הלאה. אין פה אף פרוטה להרחבה. אם יתברר שטעינו באיזה מקום, או אם יתברר שהגידול הטבעי הוא יותר מ-5% כפי שהערכנו, או שעירייה לא תוכל לקיים את עצמה - אין לנו אף פרוטה לדברים אלה. בכל שנה היתה רזרבה בתוך התקציב של הרשויות המקומיות; השנה לא תישאר אף פרוטה למטרה זו. אבל, הבסיס הוא על אותם האחוזים שהמשרד קבל את ההצעות של ועדת ההקצבות שליו מועצת החינוך.

הנקודה הרביעית, היא ביחס לבתי-ספר לנערים עובדים. אין בחישוב הזה אף רמז הבנוי על זה, שיש נעבים עובדים שלא יבואו להירשם. המספר שלנו מבוסס על חישובים סתמטיים פשוטים: כמה ילדים יש בגיל 14-15 שנה, כמה גמרו בתי-ספר עממיים - בתוספת העליה - אלא שיש פה קיטוץ מסויים. הקיטוץ איננו בנוי על בסיס זה שלא יבואו להירשם.

ב. חוק הארנונה.

המשך הישיבה בנוכחות: צבי גבר - מנהל מרכז התאחדויות בעלי הבתים בארץ-ישראל;
שמואל שמעון בן-ציון.

הי"ר י. אפרתי:

אנחנו עוברים לסעיף השני של סדר-היום.
לפי בקשת התאחדות בעלי-הבתים, הסכמנו לשמוע חוות דעתם בענין חוק הארנונה. בהצעת החוק הארנונה הוכנסו כמה שינויים ניכרים. ברצוני למסור לכם שועדת המסנה לעניני חוק הארנונה הכניסה שינויים ניכרים, וקודם כל בתעריפי התשלומים. בהצעה המקורית הוצע 1,2 מערך הרכוש לאורך מס-רכוש עירוני. אנחנו לא שנינו את הנוסחה, אבל במקום 1,2 הכנסנו 0,4 לבניי מגורים. אלבניינים המשמשים לעסק או למשרדים הכנסנו 0,7¹/₂. פירוש הדבר, שהתכוונו בזה להקל את התשלומים בעיקר על בעלי-הבתים בבנייני מגורים; בהתחשב עם חוק מס הדירות, זוהי הנחה גדולה וייתכן שהיא מערערת את ההכנסה שצריכה היתה להתקבל ממס הארנונה. אנחנו היינו בטוחים שבזה אנחנו אולי מדחיקים לכת יותר משבעלי הבתים היו יכולים לדרוש, וזהו היסוד העיקרי של השינויים.

בסעיף 3 קבענו, שהיות וזוהי קרן אצאאאא לפיצוץ נזקי מלחמה, עוד ייקבע חוק מיוחד איך ישלמו הפיצויים לבעלי הבתים במקרה שיהיו נזקים.

צבי גבר:

כמה פעמים כבר שלחנו חוזרים לשר האוצר, וגם לכל חברי ועדת הכספים, ואינני יודע אם כולכם עיינתם בהם. היה ויכוח ביחוד בקשר עם הקרן הזאת, אקרון לתשלום פיצויים לגבי העבר, או שזו קרן לביטוח לגבי העתיד.

אני מדבר עכשיו בשם צבור בעלי הבתים, אשר כבר נתן את חלקו בכל צורה של השתתפות, לאחר שבמשך תקופה של עשר שנים לא חל שום שינוי בשכר שלהם. מסיבה זו אין אנו יכולים להשתתף יותר בשום דבר אחר, לאחר שאנחנו כבר משתתפים בשלשה מיני מסים. אבל, אם הדבר יסודר בצורה של ביטוח, אפשר לברר את זאת.

בתחילה נקבע בהצעת החוק 1,2 ואחר-כך הגעתם ל-0,4. אדם סן הצד יכול לראות בזה הנחה ענקית. אנחנו הוכחנו לכם, גם במספרים, ש-50% מהכנסת הבית ניתנת כמסים ולבעל-הבית נשאר למעשה פחות מ-50%. ואם גם עכשיו תעמדו על ארבעה לאלף, הרי זה יתקבל בערך 10% מהנסו, מההכנסה שנשארת לבעל-הבית.

נקח לדוגמה בית של 20 חדרים. ההכנסה ברוטו על כל חדר לשנה, היא בסך 25 לירות, זאת אומרת 500 לירות לשנה. לבסוף נשאר לבעל-הבית פחות מ-50%.

אשר לחישוב. אם אותו בעל-בית, שמ-500 ל"י משלם וורקו רק לפי 400 ל"י, בית כזה יעריכו לפי 6000 ל"י, והוא ישלם 24 לירות, זאת אומרת תוספת של 10% על ההכנסה הממשית שלו כיום. אם הדבר ייעשה בצורה של ביטוח, אזי בכדי שהדבר לא יכביד ויקבל את הצורה המתאימה, לפי דעתנו המצב הנוכחי הוא מספיק למטרה זו, אם כי בטוח בחוץ-לארץ גם-כן לא עושים על נזקי מלחמה, אבל בתקופות שכן אשו את זה, זה אף פעם לא עלה על 0,1. גם כיום, ביטוח נגד אש ורעידת-אדמה איננו עולה של 0,1. לכן, אם הדבר ייעשה בצורת ביטוח, אנחנו נדבר על ביטוח של 0,1 או 0,2 מקסימום.

ביחס לחישוב. כאן ישנה הפלייה צאאא לבתים לגבי מטלטלים או לגבי ציוד אחר. בו בזמן שלפי הצעת החוק מחשבים מטלטלים לפי הסכום הנמוך ביותר, עכשיו חושבים שוב את הפחות. מדוע צריך להעריך בית בצורה אחרת לגמרי, לפי ערכו הפחות, בין שקנה את הבית והיום הוא שווה פחות, ובין אם להיפך.

דבר נוסף הוא בקשר לחישוב הוורקו. כאשר

א.פ.

את זה פי 15 ולא פי 8? אם רוצים עלא פי זה לקבוע את ערך הבית, צריך לקבוע לא פי 15 אלא פי 8, ואז תקבלו את ערך הבית בלי המגרש.

שמענו כרגע שהחלטתם להבדיל בין בית-מגורים לבין בית המשמש לעסק או לתעשייה. כאן אין ההפלות צודקות. אם אתם חושבים שבניינים למסחר ולתעשייה נותנים הכנסה יותר גדולה, הרי הוורקו שם הוא יותר גבוה, ואז גם ערך הבית יותר גבוה. אם כן, מדוע צריך להגדיל פעמיים? מצד אחד להגדיל את ערך ההכנסה, ומצד שני לעשות את הדבר פעם נוספת? בענין זה צריכה להיות זהירות, ולא יכולה להיות הבדלה בין איש לאיש. לכן, אין לחלק את האחוזים בחלוקה פנימית - 0,4 וכדומה. יש לעשות הבדל במקום שיכולה לפרוץ תבערה, אבל פה מדברים על בזקי אויב, ולכן צריך להיות פה גובה שווה כי ההכנסה נותנת לכם מפילא את ערך הבית היוחד גבוה.

לגבי הביטוח ברצוני לשאול, אם אתם עושים זאת כחובה, או משחררים את בעל הבית בכמה שיעריכו. אם כן, מדוע לא תעשו את זאת בצורה שהוא יצטרך להבטיח בטייטום כדי שהדבר לא יכביד עליו? כך נהוג גם במקרים אחרים, והאדם מבטיח בכמה שהוא רוצה.

עכשיו ברצוני להסביר, מדוע אנחנו רואים את ענין ההבדל בין סמוכה ובין דבר אחר. כשמדובר בסחורה, זוקפים את זאת על חשבון מישהו אחר, על חשבון הצרכן; בו בזמן שבעל-הבית אין לו על חשבון מי לזקוף את הדבר, כי כאן הדבר מוגבל בשכירות, ואי-אפשר להטיל את הדבר על השני.

סוף סוף אתם מעוניינים שהרכוש יהיה שלם, כי אתם בודאי דואגים במובן ידוע לדיירים, וגם כיום יש לשכן זכות יותר גדולה מאשר לבעל-הבית. מדוע צריך לשחרר את הדייר מביטוח בית, שמבטיחים אותו בעבורו? אנחנו היינו רוצים שתשתפו בזה גם את המעונייין הישיר - את הדייר. זה 11 שנים שגרים אנשים לפי חוק זה, ואפשר מבחינה זו להשוות את המצב לחכירה.

אנחנו דורשים הגדלת שכר-הדירה, אבל לא ביטול החוק. לכן יש מקום לחשוב על השאלה הזו שעוררתי. לדייר יש חלק גדול מן הזכויות על הבית.

כמו כן רצינו לדעת אם הממשלה תשלם פיצויים, או היא מבנה את הבית הנפגע. בכל אופן, כל חוק מגן על הדייר. גם בירושלים חושרים הדיירים בחזרה לזירותיהם, עם כל הזכויות. בוסף לכך אנחנו חושבים שמלבד השתתפות הדייר, גם הממשלה צריכה להשתתף בחלק גדול, כי גם הממשלה שותפת באם הבית ייהרס.

שמואל שמעון בן-ציון: אני רוצה להוסיף רק משפט אחד מנקודת מבט אנשי ירושלים. יש בירושלים 6000 בעלי-בתים יהודיים, וידוע לכם שרוב גדול מהם הם יהודים שבאו הנה, קבלו מעט כסף מבני משפחתם בחוץ-לארץ כדי לבנות דירה לעצמם, ואולי גם דירה נוספת כדי לקבל מקור פרנסה.

זה זמן רב ששכר הדירה הוא קפוא, והעירייה והממשלה לא רק שהם מטילים מסים, אלא כל מיני התחייבויות, למשל - תיקוני גגות, ניקוי בורות וכדומה. לא אבזים אם אומר, שבמקרה ונוסף לכל המסים וההתחייבויות הנ"ל יוטל על האנשים המעטים האלה שאין להם הכנסות מספיקות לקיומם גם מט בשם ארנונה - הממשלה והמדינה יצטרכו למכור בפומבי את כבשת הרש הזאת. יש מאות אנשים כאלה, ותוכלו להיכנס יום למשרדנו לראות את האנשים הללו שנשבר מקור פרנסתם. אני רוצה שתקבלו זאת לתשומת לבכם.

שכר-הדירה קפוא, ועל-ידי זה שמטילים על בעל-הבית את כל המפגעים - והרי ידוע לכם כמה יש לשלם עבור כל עבודת תיקון - עליכם לדעת שבירושלים, בלי כל הגזמה, המצב יגיע לידי כך שהממשלה תצטרך למכור את הבתים האלה כדי לקבל את התשלום המגיע לה.

היור' י. אפרתי: אין אנחנו נכנסים כרגע לבעיית היחסים בין הדיירים לבין בעלי-הבתים. זוהי בעייה לגמרי

א.פ.

אחרת ואינה נוגעת לענין הנדון. אני רוצה שחברי המשלחת יביעו, שבשינויים שהכנסנו הלכנו לצד בעלי-הבתים ועשינו את המקסימום האפשרי, ואני חושב שאבר זה ראוי להערכה. הסכום שאנחנו חשבנו שהוא ייקבע, אם הוא נשאר לבסוף בגובה של 1,2 - וזה סכום לא גדול באופן יחסי לצבור הון לשעת הצורך - מעשה זה ראוי להערכה. הסכום שקבענו נראה לי כמינימום ההכרחי.

ייתכן שיש פה דבר טכני שצריך לעמוד ולבחון אותו, אבל אני רוצה לומר לחברי המשלחת שעליהם להבין כי 0,4 זהו סמינימום שהיה באפשרותנו לעשותו. סוף כל סוף אין זה ענין של מס; זהו ביטוח שכל אחד מעוניין בו. אנחנו גם הוספנו סעיף, שכל אחד יכול להוסיף ולבטח יותר ממה שקבעו. סכום זה איננו סחייב כביטוח מקסימאלי.

(אחרי כן דיון בסעיף תקציב הבטחון)
